

Slovenski dom

Ste. 68

Z ilustrirano prilogo „Teden v slikah“

Leto II.

Italijanski zunanji minister na potu skozi Slovenijo

Ljubljana, 25. marca. Včerajšnji prihod italijanskega zunanjega ministra grofa Ciana v Jugoslavijo je važen, da ne rečemo zgodovinski dogodek v razvoju odnosov med našo državo in med Italijo. To je prvič po prevratu, da je italijanski zunanji minister prišel na uradni politični obisk v Jugoslavijo. Sprito razmerja med obema državama v zadnjih letih in sprito silnega pomena, ki ga ima sporazum med Jugoslavijo in Italijo za Srednjo Evropo in svetovni mir, pa je včerajšnji prihod še posebno pomemben.

Zato je razumljivo, da je za ta obisk vladalo v vseh naših javnih krogih velikansko zanimanje. O čemer je pričalo število časnika, ki so se pred prihodom simplonskega expressa zbrali na Rakeku. Navzoči so bili poleg urednikov treh ljubljanskih dnevnikov tudi zastopniki belgrajskih in zagrebških listov, posebni odposlanec centralnega presburoja g. Bužanič ter dopisnik iz Ljubljane gospod Zobec.

Tik pred prihodom expressa se je kot zastopnik predsednika vlade in zunanjega ministra dr. Stojadinoviča pripeljal na Rakek ban dr. Natlačen ter italijanski generalni konzul g. Natali s spremstvom.

Ob 20.30 je privozil vlak na Rakek. Na koncu je imel priključen salonski voz italijanskega zunanjega ministra, ki je, ko je vlak vozil v postajo, stal pri odprtem oknu. Takoj, ko se je vlak ustavil, je stopil v salonski voz odposlanec zunanjega ministrstva g. Sibe Miličič in izrekel grofu Cianu kratko dobrodošlico. V spremstvu italijanskega zunanjega ministra je bil tudi naš poslanik v Rimu g. Jovan Dučič.

Za tem je ministra Ciano pozdravil ljubljanski ban z naslednjimi besedami:

Gospod minister!

V izredno čast mi je, da Vas lahko pozdravim v imenu predsednika ministrskega sveta, v imenu kr. vlade, v svojem imenu in v imenu vsega prebivalstva dravske banovine. V trenutku, ko ste stopili na naša tla, izražam Vam svoje veselje radi zblizanja, ki se uresničuje med Vašo državo in med nami in želimo, da bi bilo to zblizanje prisrčno in trajno. Gospod minister, dobrodošli! Naj Vam bo bivanje v naši državi prijetno!

Minister Ciano se je za pozdrav prisrčno zahvalil ter spregovoril nekaj besed z banom ter navzočimi zastopniki oblasti. Nato je stopil k oknu in z dvignjeno desnico pozdravil vse navzoče.

Grof Ciano med časnikarji

Ko je grof Ciano slišal od nekoga besedo časnikarji, je takoj vprašal, kje so. Časnikarji so stali zunaj, nakar je Ciano takoj stopil iz vagona ter prišel med nje in se prisrčno pozdravil z vsemi, rekoč, da je vesel snidenja z našimi časnikarji, saj je tudi sam začel svojo kariero kot časnikar. Takoj se je razvil živahen razgovor, med katerim je osvojil s svojim elegantnim, a ne prisiljenim ter naravnost tovariškim nastopom simpatije vseh navzočih. Takoj v začetku razgovora je dejal naslednje besede:

»V trenutku, ko stopam prvič na tla vaše države, sem zelo srečen, da prihajam v poslanstvu, ki vam je znano. Upam, da bo moja pot v Jugoslavijo in bivanje v Jugoslaviji koristilo obema državama ter da bo delo, katero bova izvršila s predsednikom vaše vlade dr. Stojadinovičem, ki ga v Italiji dobro poznamo in visoko cenimo, koristno za vso Srednjo Evropo in za Balkan ter bo tako služilo tudi svetovnemu miru.«

Zatem se je minister še nekaj časa razgovarjal, nato pa je povabil časnikarje v svoj salonski voz, kjer se je začelo fotografiranje.

„Čas dela za vas ...“

Na razna vprašanja, ki mu jih je stavil naš urednik, je minister Ciano odgovarjal temperatno in nevezano, pripovedoval je sto stvari, ki vse dajejo o njem sliko sposobnega, energičnega, sodobno stvarnega človeka, velikega diplomata in intelektualca, ki ga zajema vse življenje v najrazličnejših oblikah. Tak mora pač biti človek v njegovi službi.

Glede svojih političnih nalog v Jugoslaviji je izjavil ponovno, da bo lahko veliko, odnosno vse povedal, ko se bo vračal. Takrat bo lahko govoril tudi o vtisih, ki jih je dobil v Jugoslaviji, saj je to pot prvič, da prihaja k nam tako, da bo videl pokrajino in ljudi. Ko se je pred nekaj meseci vozil iz Budimpešte čez Slovenijo, je bilo to ponoči in podobno vreme, kakor včeraj.

Pri pogovoru o vremenu je g. minister izrekel duhovito besedno igro, ki jo v slovenščini ni mogoče ponoviti. Dejal je, da je tudi v Rimu slabo vreme. »Anche a Roma e cattivo.« Potem je pristavil pomenljivo: »Ma il tempo lavora per voi,« toda čas dela za vas ...

Časnikarji so za tem začeli omenjati drobce iz ministrovega življenja, njegovo bivanje v diplomatski službi na Kitajskem, kjer je prebil več let in postal tudi revolucija v Sanghaju leta 1932. Dejal je, da je ta služba bila najlepši čas njegovega življenja. Prijetno presenečen je bil, ko so mu časnikarji omenili njegove abesinske polete z eskadro »La disperata«.

Z velikim zanosom je Ciano govoril o Musoliniju. Poudaril je njegovo telesno in duševno silo ter moč, ki se izraža po eni strani v ogromnem političnem delu, po drugi strani pa v naravnost neverjetnih telesnih naporih. Tako delo in taka vztrajnost je možna samo, če se poraja iz velike vere in prepričanja.

Pogovor se je sukal še naprej okrog vseh mogočih stvari, okrog ministrovega literarnega dela, saj je znano, da je včasih pisal drame in pesmi, nakar je seznanil časnikarje s svojimi italijanskimi tovariši.

Medtem se je na postaji nabralo precejšnje število ljudi, ki so pri odhodu vlaka italijanskega zunanjega ministra živahno pozdravljali.

Casnikarji so ostali z ministrom v razgovoru še precej časa po odhodu vlaka, nato pa je odšel minister s svojim spremstvom k večerji po nadvse prijaznem slovesu od navzočih zastopnikov oblasti in časopisja.

V Ljubljani je grof Ciano pozdravil še tajnik zunanjega ministrstva Sečerovič ter osebje italijanskega konzulata.

Sprejem v Belgradu

Belgrad, 25. marca. Italijanski zunanji minister grof Ciano je dopoldne ob pol desetih prispel v Belgrad. Na zemunski postaji so njegov salonski vagon, ki je bil priključen ekspresnemu vlaku, odpeli, nakar se je grof Ciano odpeljal s posebnim vlakom v Belgrad. Pred njegovim prihodom na belgrajsko železniško postajo, so se tam zbrali številni predstavniki vseh civilnih in vojaških oblasti. Na peronu je bila postavljena tudi častna četa naše vojske z zastavo ter godbo. Pri sprejemu grofa Ciana je bila navzoča vsa vlada s predsednikom dr. Stojadinovičem na čelu. Na kolodvor je prihitela tudi italijanska kolonija, sprejema pa so se udeležili tudi nekateri diplomati ter generaliteta.

Ko je zavozil točno ob pol 10 posební vlak na belgrajsko postajo, je vojaška godba zaigrala Giovinazzo. Ciano se je po izstopu iz salonskega vagona najprej pozdravil s predsednikom jugoslovanske vlade dr. Stojadinovičem, nato z vojnim ministrom Maričem in ostalimi. V spremstvu dr. Stojadinoviča in generala Mariča je za tem obšel častno četo vojske, ki ji je ozdravljaj z italijanskim pozdravom. Četi je poveljeval poveljnik mesta Belgrada, general Tomić. Vojaška godba je nato še igrala našo državno himno.

Grofa Ciano in njegovo spremstvo je s kolodvora odvedel predsednik vlade dr. Stojadinovič v dvorsko fakalnico, kjer mu je predstavil še razne člane diplomacije. Nato pa se je odpeljal v hotel »Srpski kralj«, kjer so bili zanj in njegovo spremstvo rezervirani prostori. Po krajšem odmoru se je odpeljal v maršalat dvora, kjer se je vpisal v dvorsko knjigo.

Popoldne se bosta predsednik vlade dr. Stojadinovič in grof Ciano sestala ter razpravljala o vseh političnih in gospodarskih vprašanjih, ki se tičejo obeh sosednjih držav.

Na čast grofu Ciano in spremstvu prireja predsednik vlade Stojadinovič danes zvečer velik banket v prostorih Gardijskega doma na Topčideru.

Inozemski prostovoljci v Španiji ostanejo

London, 25. marca. o. Ker Sovjetska Rusija ni hotela pristati na italijansko zahtevo, da mora odbor za nevmešavanje določiti, kaj bo s španskim zlatom, ki je odšlo v Francijo in Sovjetsko Rusijo, je italijanski delegat Grandi na seji odbora včeraj izjavil, da Italija ne bo odpoklicala nobenega prostovoljca, dokler ne bo končana državljanska vojna. Stališče italijanskega zastopnika je vzbudilo veliko skrb in vznemirjenje, ker se je s tem evropski položaj zaradi Španije precej zaobrnul. Jasno pa je, da se vse delo odbora za nevmešavanje vrši v tihem zavlačevanju s strani vseh držav, ki so pri španski državljanski vojni prizadete, ker Anglija simpatizira z nacionalisti in njihovimi zaščitniki, Francija pa z boljševiško Rusijo. Delo odbora za nevmešavanje se bo zaradi teh dogodkov nedvomno zavleklo. Pač pa je pododbor za nevmešavanje včeraj imenoval nadzornike za kopno in pomorsko

kontrolno iz različnih narodnosti, med njimi je tudi jugoslovanski kapitan vojnega broda Tomislav Tijanič.

Francosko časopisje prinaša z ozirom na italijansko zavrnitev glede umika prostovoljcev različne številke o pomoči, ki so jo Italijani poslali španskim nacionalistom. Po drugi strani pa poroča agencija Stefani, da so vladne čete v Španiji od 1. do 20. marca prejele tole pomoč iz tujine: 1300 mednarodnih prostovoljcev, 120 strojne, 10 tankov, 225 ton orožja, 180 ton hrane, 350 tovornih avtomobilov in 50 francoskih, 35 češkoslovaških, 10 sovjetskih in 4 nizozemska letala.

Zveza narodov ne bo vabljen na kronanje angleškega kralja uradno, ker so italijanske vse članice Zveze.

Italijanski zun. minister med zastopniki naših in italijanskih časnikarjev

Z včerajšnjega sprejema italijanskega zunanjega ministra grofa Ciana na Rakeku: grof Ciano in ban dr. Natlačen

Vesti 25. marca

Kot važno zmago ženskega gibanja razglasa dejstvo, da je Francoska literarna družba (Société des gens de lettres) prvič, odkar obstoja, izvolila na predsedniško mesto žensko, in sicer pisateljico Camille Marbo.

Nova vlada republike Čile je sestavljena iz liberalcev, konservativcev, radikalov in demokratov.

18 letnice ustanovitve fašistovskih organizacij so praznovali z vsemi slovesnostmi po Italiji med velikim navdušenjem prebivalstva, ki je prirejalo manifestacije na čast Musoliniju, ustanovitelju cesarstva in nove italijanske bodočnosti.

Odlok o upravi nemške protestantske cerkve je izdal minister dr. Kerrl. Odlok določa, da bo sedanja cerkvena uprava ostala vse dotlej, dokler ne bo izvoljeni novi sinod protestantske cerkve.

Schmeeling se bo boksal z Braddockom za svetovno prvenstvo, toda v Berlinu, ker se zdi, da bi zaradi protihitlerjevske propagande, ki se je razvila zadnje čase v Ameriki, boj ne prinesel prirediteljem toliko dobička, kakor so računali.

Arabske občine v Abesiniji so poslale Musoliniju iz Addis Abebe brzovoj v imenu vseh abesinskih mohamedancev. V brzovoj se mu zahvaljujejo za veliko pozornost in naklonjenost, ki jo je izkazal muslimanskemu svetu z govorom v Tripolisu.

Tigre za pariško svetovno razstavo je odšel loviti pariški slikar Paul Coze, skavt in ustanovitelj pariškega krožka ljubiteljev lasa. Zaradi njegovih sposobnosti v lovu s to indijansko vrvo so mu različni ameriški indijanski rodovi dali naslov »Častni rdeček«.

Prvi nemško-japonski film »Samurajeva hči«, ki ga je izdelal znani režiser smučarskih in planinskih filmov dr. Franc, so predvajali pred dvema dnevi z velikimi slovesnostmi v Berlinu in jo imel film velik uspeh.

Angleški kralj Jurij VI. je imenoval belgijskega kralja Leopolda za polkovnika in poveljnika V. dragonskega polka angleške kraljeve garde. Ta naslov je imel tudi pokojni kralj Albert.

Razbilo se je angleško letalo, ki vzdržuje zvezo med Anglijo in med Malto. Letalo je strmoglavilo blizu Llyona, trije potniki so bili ranjeni, trije pa so mrtvi.

Strahovit vihar je dirjal včeraj ob zahodni obali Italije, zlasti med Pisto, Livornom, Spezio in San Remom. Morje je na več krajih raztrgalo železniško progo in pokvarilo ceste.

Nemško državljanstvo je izgubilo več znanih judovskih in levčarskih publicistov, kakor poroča nemški uradni list. Med njimi je tudi gledališki kritik Alfred Kerr.

Jugoslovanski komisar za pariško razstavo dr. Čuvaj je priredil v pariškem hotelu »Georg« slavnostno čajanko na čast našega trgovskega ministra. Čajanko se je udeležilo več francoskih političnih dostojanstvenikov.

O spremembi madžarske ustave je izjavil ministri predsednik Daranyi, da jo bo vlada predložila zbornici še pred počitnicami in da bo ustava uvedla tajno glasovanje.

Razstavo vseh del slikarja Tintoretta bodo odpeli v Benetkah 25. aprila in so v ta namen zbrali vse slike tega umetnika iz vsega sveta.

Omejitev skupinskih potovanj v Nemčijo med našimi velikonočnimi prazniki ter binkošti je odredila nemška vlada v sporazumu z našo državo zaradi pomnoženega železniškega prometa v Nemčiji. Za taka potovanja v tem času se je treba prej natančno sporazumeti in dobiti izrecno dovoljenje od nemških železniških oblasti.

Znamenito angleško veslaško tekmo med moštvom oxfordskega in cambridgeškega vseučilišča je po 13 letih spet dobilo moštvo Oxforda. Tekma je bila že 89. po številu.

Nemški poslanik v Budimpešti Mackenzie je odpoklican v berlinsko zunanje ministrstvo najbrž zaradi tega, ker se je preveč izpostavil pri poskusih za desničarski prevrat na Madžarskem.

Nadzornike na kopnem in na morju za kontrolo španskih meja so imenovali na včerajšnji seji odbora za nevmešavanje.

Nemški prosvetni minister Rust se odpelje v spremstvu več uradnikov v Atene, kjer bodo razgovori za kulturno sodelovanje med Nemčijo in Grčijo.

Predsednik romunske vlade Tatarescu je v spremstvu češkoslovaškega ministra za narodno obrambo dr. Mahnika ter višjih častnikov pregledal nekaj velikih češkoslovaških tovornjakov za orožje. Obiskal je tudi Strahovski samostan, kjer ga je sprejel opat dr. Zavoral.

Policija izpraznjuje avtomobilske tovarne v Detroitu ter je pri tem prišlo do hudih spopadov in aretacij. Nemiri so se iz Združenih držav razširili tudi v tovarne po Kanadi.

Boji pred Madridom so se ustavili

Madrid, 25. marca. o. Zaradi ojačenj, ki so jih dobile nacionalistične čete iz Malage, so vladni oddelki morali ustaviti vse svoje napade. Zaradi silovitega deževja, ki je izbruhnilo predvčeršnjim in traja še zdaj, pa je vse vojskovanje v glavnem prenehalo. Edino nacionalistične bojne ladje so obstrlejevale včeraj popoldne obalo severno od Malage, zlasti mesto Castellon. Obstrlejevanje je trajalo več ur in je bilo ubitih 75 ljudi.

Vrhovno poveljstvo nacionalističnih čet poroča, da je bil položaj ob 20. uri na fronti šeste in osme divizije pri Avilli brez posebnih izprememb. Tudi na fronti divizije pri Soriji ni bilo ničesar novega. Sovražnik je hotel napasti v odseku pri Tajuni, pa je bil odbit. Na južni fronti: nekaj brezpomembnega streljanja.

Prelat dr. Franc Kovačič - sedemdesetletnik

Ljubljana, 25. marca.

Danes praznuje prelat dr. Franc Kovačič, predsednik Zgodovinskega društva in Muzejskega društva v Mariboru sedemdesetletnico svojega plodnega življenja. Njegov življenjski jubilej je dohodek, ki ima svoj odmev v vsem slovenskem znanstvenem in kulturnem svetu. S ponosom zre lahko najznamenitejši zgodovinar slovenskega Štajerja na svoje življenjsko delo na znanstvenem, publicističnem in organizatoričnem področju. Prelat dr. Kovačič je bil rojen na zgodovinskih tleh Murskega polja, v staroslavni Veržeji Gimnazijske študije. Plod njegovega neumornega dela in njegovih organizatoričnih sposobnosti so važne znanstvene ustanove v Mariboru, katerim je položil temelj ter jih privedel do današnje višine — Zgodovinsko društvo in Muzejsko društvo, mariborski pokrajinski muzej, mariborski arhiv in študijska knjižnica. Njegova zasluga je, da je postal Maribor znanstveno središče severnega dela Slovenije. Ustanovil je tudi »Časopis za zgodovino in narodopisje« ter ga urejeval vse čas njegovega obstoja do danes. Jubilat je dočkal svojo 70. letnico v polni duševni in telesni čistosti ter pri neumornem znanstvenem delu, kateremu je vdan ves z mladeniško navdušenostjo. K njegovemu jubileju mu izrekamo naše najpriskrnejše čestitke.

Čestitke

Sinoči ob 6. so med drugimi izrekli jubilatnu priskrno čestitke tudi predstavniki Muzejskega in Zgodovinskega društva. Predsednik Muzejskega društva dr. Leopold Poljanec je zaslužnemu možu poklonil častni prstan z napisom: »F. Kovačiču, sedemdesetletniku, Muzejsko društvo v Mariboru.« Za Zgodovinsko društvo je čestital podpredsednik dr. Tominec, ki je podaril jubilatnu kraven, v us-

nje vezan »Kovačičev zbornik« z napisom: »25. III. 1867 — 25. III. 1937.«

Tajnik obeh društev mu je nato izročil čestitke g. bana dr. Natlačena in g. podbana dr. Majcena. Presenečen nad nepričakovanimi čestitkami in pokloni, se je jubilat zahvalil obema podpredsednikom in obema odboroma. V svoji zahvali je poudarjal zvesto sodelovanje odborov, ki tvorita vsak za sebe eno znanstveno družino in jih prosil, da ostaneta to tudi vnaprej, ker to bo najlepša garancija, da se bo razvijalo znanstveno delo Maribora trajno za vso bodočnost. V svoji zahvali je jubilat posebej omenjal razliko v delu nekoč in danes. Nekdaj je moral mariborski znanstvenik delovati kot humanistični polihistor na vseh poljih, od jezikoslovja pa do zgodovine. Danes je stvar že drugačna. Z novim naraščanjem se ustvarjajo predpogoji za specializacijo, ki tudi omogoča vedno večjo intenzivnost v delu. Zaključil je, da presečen radi priskrnih čestitk ne more izraziti vsem odborom drugega, kakor svojo priskrno zahvalo, katero naj gospodje enako priskrno vzamejo na znanje.

Po še enkratnem fotografiranju je bila priskrna in intima slovesnost Muzejskega in Zgodovinskega društva končana.

Nemški gospodarji v Sl. goricah

Pokrajina Slovenske gorice kot obmejno ozemlje med Spodnjo in Zgornjo Štajersko je bila že v predvojni letih pozorišče hudih narodnih bojev med Slovenci in Nemci. Nemci so imeli za seboj vso oblast in zaslonbo od vlade, in so zato uspešno trgli Slovencem njih narodno posest kos za kosom.

Kot smo v »Slovenskem domu« že večkrat pisali, je nemški duh po prevratu v Slov. goricah nekam upadel, ker ni imel za seboj državne oblasti. Na naši zemlji pa je ostalo še mnogo posestev tujerodcev. Nemcev iz Avstrije in rajha, ki so zemljo le deloma prodali. Zaradi popustljivosti oblasti in zaradi nedelavnosti narodno-obrambnih društev je padlo od povojne dobe do danes zopet

Izza naših meja

Odlikovanje za junaštvo sta prejela dva naša rojaka — eden po smrti. Že 20. januarja letos je padel v Tempienu v Abesiniji mladenič Andrej Boltar z Gorice. Padel je v boju z domačini, ki so napadli avtomobilsko kolono, v kateri je bil tudi on. Toda v tem spopadu se je Boltar tako zelo odlikoval, da je zaslužil srebrno medaljo. Ko so namreč domačini napadli avtomobilsko kolono na prehodu čez neko plitvo strugo, je on pogнал v nje avto poln vojakov ter napadalce razpršil. Toda kljub temu, da je bil pri tem dvakrat smrtno ranjen, je z zadnjimi močmi spravil avto z vojniki na varno. Ranam je kmalu podlegel in odlikovanje so, s posebnim posvetilom, v katerem je opisano njegovo junaško dejanje, prejeli njegovi domači. — S posebno pohvalo je bil odlikovani tudi Kristijan Saksida iz Vrtojbe pri Gorici, ki tudi služi kot avtomobilist. On je, v veliki nevarnosti za življenje, pogнал avto, ki se je vnel v bližini bencinskega skladišča. S tem je rešil skladišče pred katastrofo.

Nov fašistični tajnik v St. Vidu nad Vipavo, V. St. Vidu so dobili zopet novega fašističnega tajnika. Prejšnji fašistični tajnik Paolo Comelli (Komelj), ki je bil pred zelo kratkim časom imenovan, je bil namreč nenadoma odpoklican in na njegovo mesto je imenovan Carlo Auchini. Zakaj je moral prejšnji tajnik tako hitro oditi, se točno še ne ve.

Vlom v kamniško cerkev

Nek »prjatelj« cerkvenih starinskih umetnosti je te dni izvršil vlom v gorski cerkvi sv. Ahačija, fara Gozd pri Kamniku. Izprej oltarja je odnesel šest krasnih bronastih svečnikov, katerih vrednost je radi starinske umetnosti zelo visoka. Zanimivo je, da se je na njihovih mestih znašlo drugih šest svečnikov, ki pa seveda niso predstavljali nobene posebne vrednosti.

Kamniški orožniki so vlomilcu že na sledu. Podali so se v Ljubljano in v resnici našli vseh šest svečnikov pri nekem starinarju, ki jih je kupil. Orožniki so svečnike zaplenili in se sedaj nahajajo v Kamniku.

Zveze ob sev. meji

Ko so se zadnja leta v Sloveniji pričela graditi velika javna dela po vseh krajih, naj bi ne bili v tem oziru pozabljeni tudi kraji ob severni meji. Slovenske gorice, ki v velikem delu mejajo na Avstrijo, bi naj dobile tudi boljše ceste z katerimi naj bi se tudi izpopolnilo cestno omrežje. Potrebno pa bi bilo, da merodajni činitelji posvetijo posebno njo naši severni meji, da se glede javnih del več ukrene.

Ze leta 1937 so pričeli graditi prepotrebno cesto Sv. Ana—Sv. Lenart, kar se je tudi v velikem delu izvedlo. Leta 1935 pa se je to delo iz raznih razlogov zopet ustavilo. Do sedaj je ta cesta, ki je le delno zgrajena, brez pomena, ker ni priključka z banovinsko cesto Sv. Lenart—Cmurek. Za omenjeno nedograjeno cesto se je porabilo ogromno materiala, koristi pa ne bo, dokler se delo ne bo nadaljevalo. Cesta Sv. Ana—Sv. Lenart bo posebno v gospodarskih ozirih ogromnega pomena in je velika želja prebivalstva širom Slov. goric, da se z delom čimprej nadaljuje, da dobijo naši severni kraji, ki so bili sedaj v tem oziru odrezani, boljše zveze. Apeliramo na merodajna mesta, da se čimprej odločno zavzamejo za to dograditev ceste, ki bo družila na močni podlagi napredek v gospodarskih ozirih in tujskem prometu ne samo v korist ožji okolici, marveč velikemu delu Slovenskih goric.

vmes predvsem narodna obrambna društva, ki naj bi s pomočjo kakšnega denarnega zavoda pomagala s primernim posojilom gospodarsko prizadetim poselstvom preskrbelo kupce Slovence, n. pr. iz Slov. krajine, ki iščejo zemlji pri nas.

Posebno bi bilo potrebno, da bi na tem področju poselja vmes tudi banovina, da od svoje strani pomaga prizadetim poselstvom.

Na takšni podlagi se bodo le rešila ona pereča vprašanja naših posestev v Slov. goricah, ki izginjajo v tuje roke v našo gospodarsko, kulturno in narodno škodo.

UPZ „Emil Adamič“ v Nišu

Niš, 22. marca.

Prijetna je vožnja po dolini reke Morave. Lepo obdelana polja pričajo, da so ljudje delavni in obdelajo zadnji kosček rodovitne zemlje. Reka Morava jim je pravi blagoslov, ker vsako leto spomladi preplavi bližnja polja in nanaša rodovitnega blata, ki jim v obilni meri nadomešča gnoj. Zal, da v teh bogatih krajih ljudje poznajo lenobo v večji meri kakor mi. Naš kmetovalci bi napravili iz teh krajev obljubljeno deželo. — Mesto Niš leži ob reki Nišavi in ima okrog 45.000 prebivalcev, med katerimi živi tudi precej Slovencev, ki zavzemajo lepa mesta v raznih službah.

Za koncert je vladalo ogromno zanimanje, posebno med tukajšnjimi Slovenci, tako da je bila že ob pol devetih dvorana »Učiteljskega doma« natrpana polna. Vse je z zanimanjem čakalo naše pesmi. Dosedaj še nikjer ni slovenska pesem zapustila toliko globokih vtisov, kot tu v Nišu, kjer je žela največje priznanje in simpatije. Saj tudi ni čuda, ker je zbor od dne do dne boljši. Čeprav naporna pot ne prizanaša glom, vendar pri koncertu vsak pevec da vse iz sebe, ker se vsakdo

zaveda velikega poslanstva, ki ga s svojo lepo slovensko pesmijo nosi na jug.

Drugi dan so nas s cestno železnico odpeljali na izlet v znamenito Niško Banjo, kjer je pokojni kralj Aleksander našel mnogokrat najlepši počitek. Med potjo smo si ogledali zgodovinsko »Čele kulov« — sestavljeno iz 3000 glav srbskih junakov, ki so vzdane v kamenit stolp, in hrib »Cegrac«, kjer je junaško umrl Stevan Sindelič. Niška Banja je eno najlepših zdravilišč v Srbiji s toplimi vreli, ki dajo na dan 20 milijonov litrov vode. Zdravilišče je krasno urejeno, teži ob vznožju prijaznega griča, zato ni čuda, da ima v poletju ogromno gostov.

Kako visoko znajo ceniti naš prihod, smo videli iz tega, da so imeli vsi učitelji narodnih šol dva dni dopusta.

Za odlično organizacijo se moramo posebno zahvaliti posebnemu Dušanu Vitoroviču, članu glavnega odbora JUU, ki je vsestransko skrbel za našo udobnost.

Radi bi še ostali, toda ura našega odhoda se je bližala, vabi nas Leskovec. Niš nam bo ostal nepozaben.

Danes se je zagovarjal pred malim senatom okrožnega sodišča Jevnišek Jožef, 28-letni delavec iz Dobrne. Obtožnica mu očitja, da je 20. decembra lanskega leta na banovinski cesti v Dobrni napadel Jamnikarja Jožefa in ga smrtno nevarno poškodoval. Jamnikar Jože se je nahajal tisti večer v neki gostilni in se okrog 22. ure vračal proti domu. Komaj je storil 40—50 korakov, ga je nekdo od zadaj udaril z topim predmetom po glavi. Jamnikar, ne da bi se ozrl, se je podal v beg, a ga je napadalec kmalu došel in ga z novimi udarci po glavi zbil na tla. Na tleh ležečega je trikrat zabodel z nožem v hrbet, 1 rana je bila smrtonosna. Obtoženec je dejanje priznal, zagovarjal pa se je, da ga je Jamnikar prvi napadel. Obdolženec zagovarja je bil ovržen po izpovedbi poškodovane priče Jamnikar Jožefa, ki je priznal le to, da ga je pred dnevi napada nekaj izzival. Orožniška ovadba označuje obdolženca za nevarnega izzivčarja in pretepača. Sodišče je obsodilo obdolženca na 5 mesecev strogega zaporja, 2 letno izgubo častnih pravic. Razen tega mora plačati Jamnikarju vse bolniške stroške, obsojen je bil tudi na 500 Din povprečnine.

Zanimiva frizerska prireditve v Mariboru

Maribor, 24. marca.

Pred nekaj meseci se je v Mariboru ustanovil »Klub damskih frizerskih mojstrov«, ki šteje sicer šele 14 članov, pa je riskiral že prav poučno propagandno prireditve. V nedeljo popoldne je nastopilo v veliki dvorani pri Gambirnu 32 frizerskih mojstrov, pomočnikov in vajencev obeh spolov pred mnogostevilnimi posetniki, ki so dvorano tako napolnili, da se je izkazala kot pretesna. Prireditve so poleg zastopnikov frizerske stroke iz Maribora, Celja, Ljubljane in Ptujja posetili tudi mestni obrtni referent g. dr. Senkovič, obrtno-zadružni nadzornik g. Založnik, komisar Okrožnega odbora g. Lašič, predsednik strokovnega združenja g. Novak. Posebno mnogoštevilno je bila zastopana mladina z zastopniki strokovnega učiteljstva. Znanje, ki so ga na prireditvi pokazali posamezni tekmovalci, je frapantno dovršeno in je izzvalo splošno pohvalo in aplavz. Opazovalci so se posebno divili pokazani ročni spretnosti in čistosti dela in so bili soglasni v sodbi, da bi se nekateri njihovi izdelki z uspehom lahko pokazali tudi v velemejnih dvorah. Organizacija prireditve je bila v rokah požrtvovalnih mojstrov g. Mareša, g. Juratiča in g. Fetičiča-Frankheim, katerim so pridno bili na pomoč mlajši frizerski mojstri. Prireditve je zamlajšena kot priprava za medmestno tekmo Maribora, Celja in Ljubljane, katera se pripravlja za jesenski čas, kakor tudi za udeležbo na mednarodnih tekmah, ima pa pri vsem poleg propagandnega tudi velik vzgojni pomen, posebno za mlajši naraščaj. Delo kluba za služi vso pozornost in pohvalo.

MARIBORSKO GLEDALIŠČE

Nedelja, 28. marca: Ob 15. »Dežela smehljajca«. — Znižane cene. Ob 20. »Sveta Ivana«. Premijera.

Obračun O.U.Z.D-a v Ljubljani za leto 1936

Kakor je razvidno iz računskega zaključka OUZD, je bilo leto 1936, kar se tiče števila zavarovancev, ugodno. Povprečje zavarovancev je znašalo v letu 1936 — 85.917, v letu 1935 — 79.263, torej za 6654 več. Tudi povprečna dnevna zavarovana mezda je v letu 1936 narasla od 22.895 Din na 22.57 Din. Zaradi tega so bili dohodki za 3.8 milj. Din višji kakor v letu 1935. Na dohodke so neugodno vplivala številna mezdana gibanja.

V zdravstvenem oziru je bilo leto 1936 neugodno. Odstotek bolnikov je znašal skozi celo leto 2.92% (2.79%). Zaradi visokega staleža bolnikov so bili vsi višji dohodki v celoti izčrpani. Ne samo, da so dosegle izplačane datjave, zlasti hranarina in druge neobičajno višino, temveč je urad vsled visokega staleža bolnikov izgubil pre-

Delo mariborskega francoskega krožka

Te dni je imel francoski krožek v Mariboru občni zbor, s katerim je zaključil 15. leto svojega plodnosa delovanja. Zbor je vodila predsednica ga. Maistrova, ki je pozdravila navzoče med njimi posebno prisrčno častnega člana g. dr. Jos. Tominka, ki podpira društvo izza njegove ustanovitve z vso svojo izkušnostjo in društvenih zadevah. V imenu občnega zbora se je zahvalila francoski vladi in francoskemu konzulu v Ljubljani za moralno in gmotno podporo, ki je je bilo deležno društvo tudi v preteklem letu, ravnanstvu drž. realne gimnazije, Vesne in osnovne šole v Cankarjevi ulici, ki so drage volje dala na razpolago prostore za tečaje in prireditve, in članom odbora, ki so žrtvovali mnogo časa in truda za uspešno delovanje društva.

Poročila tajnika, blagajnika in knjižničarja pričajo, da je društvo tudi v preteklem letu vztrajno vršilo svojo misijo. Priredilo je pet francoskih predavanj, čajanko s pestrnim sporedom, zaključno šolsko slavnost otroških tečajev in sestanki srednješolske mladine, udeležilo se je po svojih delegatih sprejema novega francoskega poslanika v Ljubljani in shoda vseh jugoslovanskih društev prijateljev Francije v Belgradu. V francoski otroški vrtci in v tečaje za šolsko mladino in za odrasle se je vpisalo 84 oseb. Društveno čitalnico, ki nudi 2 dnevnikov, 2 umetniški reviji, 10 časopisov resne in zabavne vsebine, 3 modne liste in približno 1600 knjig po večini sodobnih francoskih pisateljev, je redno poseto tako število članov, ki so si tudi izposojali knjige na dom.

V živahni debati, ki je sledila tem poročilom, da želi društvo zbrati v svojem krogu ne samo one, ki znajo francoski ali se žele naučiti tega jezika, ampak vse one, ki hočejo, da ostane naše prijateljstvo s Francijo, našo zvesto zavezništvo, živo in delatno. Naglašalo se je tudi, da je treba pozitivno zanimanje za učenje francoskega jezika v društvenih tečajih, ki so se izkazali doslej kot zelo koristni in so bili deležni splošnega priznanja s tem, da se dovolijo gospodarsko šibkejšim interesentom posebne olajšave glede uko-

G. dr. Rapotec, francoski konzularni agent v Mariboru, je sporočil zborovalcem pozdrave francoskega konzula v Ljubljani z zagotovilo, da je francoska vlada hvaležna vsem, ki širijo znanje francoskega jezika in francoske kulture in da jih hoče vsestransko podpirati. Zato je tudi dotirala mariborsko pedagoško centralo z lepim številom knjig znanih francoskih vzgojeslovnih pisateljev in je že drugič nagradila učence naših srednjih šol, ki se odlikujejo po svojem znanju francosčine in svojem zanimanju za francosko književnost, z lepimi knjigami, kar je vzbudilo med dijaki in v krogih staršev veliko pozornost.

cej tudi na prispevkih, ker se za čas boleznj prispevki ne predpisujejo.

V letu 1936 je ljubljanski OUZD izplačeval višje podpore iz naslova bolniškega zavarovanja v obliki podaljšanja podporne dobe preko 26 tednov do 52 tednov. Višje podpore v znesku 1.062.000 Din je OUZD do 12. oktobra izplačeval iz rednih tekočih dohodkov. V dobi od 13. oktobra 1936 do konca leta 1936 v znesku 252.000 Din pa je urad višje podpore in datjave izplačeval iz tako zvane likvidacijske imovine. Za primer, če bi se podpore nad 26 tednov izplačevale celo leto iz rednih sredstev, bi znašal poslovni prebitek samo 45.000 Din.

Gospodarsko ravnanje bolniškega zavarovanja pri tako malenkostnem prebitku ni dovolj zavarovano. S tem je najbolj ogroženo izplačevanje podaljšanih podpor nad 26 tednov.

Skupni dohodki bolniškega zavarovanja znašajo 43.070 (v milij.), od česar odpade samo na bolniško zavarovalne premije 41.884, na regrese 0280, na obresti 0615, na tečajni dobiček pa 0011.

— Skupni izdatki znašajo 42.772 (89.121).

Upravni stroški so izkazani brez povračila nezgodnega zavarovanja. Po določitvi višine povračila se bodo upravni stroški znižali na 14.75%.

Zavarovalci so prejeli na podporah v denarju 15.737 — 35.63% (13.531 — 34.47%), v naravi pa pri 19.106 ali skupaj 44.36%.

Najvažnejši izdatki bolniškega zavarovanja so porazdeljeni na štiri in leto takole: Hranarina 146.46 Din (138.98), zdravila 45.75 Din (42.96), stroški za zdravnike 56.82 Din (57.18), bolnišnice 64 Din (60.45), kopalnice in zdravilišča 83.25 Din (84.65), zobovje 9.49 Din (10.43), stroški ambulatorijev 13.07 Din (12.95), upravni stroški 82.13 Din (88.88).

Izdatki za datjave (z izjemo kopalnic in zobovja) so precej narasli, kar je v zvezi z visokim staležem bolnikov, dočim so izdatki za izvrševanje zdravniške in upravne službe, to so stroški za zdravnike in za upravo precej nižji kakor leta 1935.

Od skupnih stroškov za zdravljenje v zdravstvenih ustanovah je urad izdal za zdravljenje tuberkuloze 1866. Zdravljenje v lastnih fizikalnih napravah je obremenilo urad za 1.193. Za zdravljenje v zdravilišču Radio Therna Laško je urad izdal 0.190, v okrevilišču »Jadrane« 0.156; ostalih 0.056 odpade na stroške zdravljenja v raznih zdraviliščih in na stroške za prevoze zavarovancev v zdravilišča odnosno za vrnitev iz zdravilišč.

Imovinsko stanje izkazuje konec leta 1936 32.698 aktiv in 32.400 pasiv.

Aktiva obostajo iz gotovine in naložb in so izkazane z 2.168; od naložb pri denarnih zavodih je 0.810 pod zaporo. Med aktivni so vrednostni papirji 0.162, premitni inventar 2.408, nepremičnine (zemljišče na otoku Rabu) 0.091. Največja postavka med aktivni so zaostanki neplačanih prispevkov 18.109 ali 31.26% od skupnega predpisa v letu 1936.

Neznaten prebitek v letu 1936 dokazuje, da bolniško zavarovanje le za silo vzdržuje gospodarsko ravnotežje. Prispevki se vplačujejo z velikimi zamudami, posledica tega so visoki zaostanki neplačanih prispevkov. Zaradi tega primanjkuje OUZD sredstev za obratovanje. Iz te stiske si urad pomaga s tem, da zadržuje in uporablja denar nezgodnega zavarovanja. Dolg iz tega naslova pri SZORu znaša 11.129. Z obrestovanjem teh obveznosti je gospodarstvo urada silno obremenjeno.

Višina prispevka za slučaj bolezni je dosegla najvišjo v zakonu določeno stopnjo 7%. Toda tudi ta prispevek ne zadostuje vsem potrebam in zahtevam današnjih izrednih razmer. Pri tako nezadnih prebitkih, kakor jih je urad dosegel v zadnjih letih, ni mogoče dopolnjevati rezervne sklade, ki naj služijo za izplačevanje višjih podpor (nad 26 tednov).

Ljubljana, dne 24. marca 1937.

Uprava OUZD, Ljubljana.

Kulturni koledar

Gruntar Ignacij

25. marca 1922 je umrl v Ljubljani Ignacij Gruntar. Rodil se je 17. dec. 1844 v Kobaridu. — Gimnazijo je dovršil v Gorici, pravo pa na Dunaju. Postal je samostojen notar v Kobaridu, kjer je ustanovil tudi okrajno sodišče. Ko se je pozneje preselil v Logatec, je tam postavil novo šolsko poslopje. Leta 1893 se je preselil v Ribnico, kjer je ustanovil posojilnico. — Gruntar je bil velik podpornik dijaštva. — Njegovo ime je posebno znano v zvezi s Simonom Gregorčičem. Bil mu je posebno v gospodarskih stvareh stalen mentor. Založil je njegov 1. zvezek Poezij, obrambo in življenjepis Gregorčičev.

Ljubljana danes

Koledar

Danes, četrtek, 25. marca: Ozn. Marijino.
Petek, 26. marca: Predrag.

Nočno službo imajo lekarnice: dr. Kmet, Tyrševa cesta 41; mr. Trnkoczy ded., Mestni trg 4 in mr. Ustar, Selenburgova ulica 7.

DRAMA: Zaprto.

OPERA: Zaprto.

KINO UNION: Zaprto.

KINO SLOGA: Zaprto.

KINO MATICA: Zaprto.

Pevska župa »Mokranjac« JPS v Skopju razpisuje konkurz za skladbo pesmi A. Šantiča »Pred Bitoljem« za mešani zbor. Za pogoje se je obrniti na pevsko župo »Mokranjac« (Skopje, moška gimnazija) s priloženo 5 din v znakmah za poštne in druge stroške. Dela za konkurz je poslati na zgoraj navedeni naslov do 5. aprila t. l. — Hubadova župa JPS, Ljubljana.

Člane frančiškanske prosvete v Ljubljani vabimo, da se na velikonočno soboto zvečer udeležijo slovesne procesije Vstajenja pri oo. frančiškanih. Zbirališče ob 18 v frančiškanski cerkvi pred zakristijo. V procesiji se uvrstimo za Najsvetejšim.

Izpit za elektrotehnike, zidarske, tesarske, kamnoseške in vodnjakarske mojstre se bodo vršili v smislu objave Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani v drugi polovici meseca aprila t. l. Vsak kandidat, ki bo po sklepu izpitne komisije priučen k izpitu, bo še posebej obveščen o točnem roku pismenega in ustnega dela izpita.

Instrukcije. Vsi, ki vam je uspeh vaših otrok dvomilji, se obrnite na Društvo slušateljev filozofske fakultete, ki vam takoj preskrbi inštruktorja specialista akademika. — Pisite dopisnico na »SFF«, univerza, z vašim naslovom.

Dekliški krožek — Trnovo. Vljudo vabimo vse članice in mladenke, da se udeležijo velikonočne procesije na veliko soboto v Trnovem. Zbirališče ob 16.15 pred cerkvijo (proti Karunovi ulici). Pričakujemo polnoštevilne udeležbe. Odbor.

Predavanje o zbliznanju med Italijo in Jugoslavijo, ki ga bo imel nocoj ob 18.45 do 19. g. Dušan Nikolajevič, prenaša tudi ljubljanska radijska postaja.

Zdravilišče

RADIO-THERMA, LAŠKO

Odperto celo leto

Radioaktivne termalne kopeli. Izvrstno zdravljenje vseh vrst revmatičnih obolenj, ženskih bolezni, arterioskleroze itd.

Predsezijske cene:

Pavšalna penzija za 10 dni Din 600.—, za 20 dni Din 1000.— (Stan, prvovrstna hrana, kopeli, zdravnik in vse takse). — Zabeležite prospekte od uprave zdravilišča.

Nova knjiga. V založbi profsorskega zbora juridične fakultete v Ljubljani je pravkar izšel XIII. Zbornik znanstvenih razprav v obsegu 228 strani z naslednjo vsebino: Prof. dr. iur. et hon. c. Metod Dolenc: Odnosi med glavnimi in stranskimi kazenskimi zakoni; prof. dr. Jos. Jurkovič: Javno-pravna pogodba; univ. doc. dr. Gorazd Kušej: O razmerju med državo in veroizpovedmi po jugoslovanski verski zakonodaji; prof. Aleksander Makleov: Kazenskopravna veda in kriminologija (prispevek k agrarna-pravni in socialni zgodovini Slovenije); prof. dr. Evgen Špektorski: Osemdesetletnica Rudolfa Stammlerja. — Dobi in naroča se pri založniku za ceno 60 Din. Člani Društva prijateljev juridične fakultete in Ljubljani dobe Zbornik brezplačno, ako so poravnali članarino, ki znaša letno 40 Din.

Minister dvora g. Milan Antič je obvestil predsedstvo Ljubljanskega velesejja, da je Nj. kr. Vis. knez-naměstnik blagovolil odobriti, da bo letošnji spomladanski in jesenski velesej pod pokroviteljstvom Nj. Vel. kralja Petra II. — XVII. spomladanski velesej je v Ljubljani bo od 5. do vključno 14. junija. Zastopane bodo vse panoge proizvodnje. Domača industrija in obrt kažeta letos izredno zanimanje in veliko razstavnega prostora je že zasedena. V okviru tega veleseja so predvidene tudi še posebne razstave: Lovska, gospodinska in malih domačih živali.

Ljubljansko gledališče

DRAMA

Začetek ob osmih

Četrtek, 25. marca: Zaprto.
Petek, 26. marca: Zaprto.
Sobota, 27. marca: Zaprto.

Vel. nedelja, 28. marca ob 15: Zadnji signal. Znižane cene. Ob 20: Simfonija 1937. Zniž. cene.
Vel. ponedeljek, 29. marca ob 20: DR. Izven. Znižane cene.

OPERA

Začetek ob osmih

Četrtek 25. marca: Zaprto.
Petek, 26. marca: Zaprto.
Sobota, 27. marca: Zaprto.

Vel. nedelja, 28. marca ob 15: Navihanka. Znižane cene. Ob 20: Ples v maskah. Izv. Zniž. cene.
Vel. ponedeljek, 29. marca ob 15: Pod to goro zeleno. Izven. Znižane cene. Ob 20: Cavaleria Rusticana. Glumači. Izven. Znižane cene.

Pomen ceste Slov. Bistrica - Oplotnica

Sv. Venčesl, 23. marca.

Leta 1935 se je pričela graditi banovinska cesta Slov. Bistrica—Slov. Konjice kmalu nad goštilno Jeri na Sp. Ložnici. Graditi se je pričela na prejšnji občinski cesti državna cesta—Sv. Venčesl ter se potem veže le mestoma z njo, ker je sedanja zgrajena skoraj v popolnoma ravni črti. Šele pod Zg. Ložnico se v velikem loku obrne v zapadno smer ter pelje pod Sv. Venčeslom na zapad, kjer se na jugozapadni strani vasi sedaj nadaljujejo dela. Od tam bo peljala po ozki dolini v Oplotnico brez vsakega večjega vzpona. Tekom časa bo valjar utrdil teren in bo potem postala popolnoma sposobna za promet.

Danes se hočemo pomuditi le pri pomenu ceste same, ki ga bo imela, oziroma ga že ima za te kraje, in posledicah, ki bodo nastopile, ko bo cesta odprta. Podpohorski kraji od Oplotnice do Sv. Venčesla doslej namreč niso imeli nobene take prometne poti, ki bi ustrezala vsem zahtevam pokrajine. Zasilne in slabo urejene občinske ceste so bile blatne in vse v mlakužah ter mestoma težavne ali popolnoma nesposobne za promet. Tam si je moral sleherni voznik pomagati s smrečjem in protjem, ki ga je namerjal v globeli in blato, če ni hotel obiti. Hlovata tla so se silno razmečala ter je bilo treba vršiti vedno popravila. Pri takem prometu trpi živina, ljudje in orodje. Zaradi slabih prometnih zvez tudi tuji

Tistim, ki so hoteli v Francijo, Kanado in Perzijo

Ljubljana, 25. marca.

Ljubljanski izseljenski komisar javlja: Perzija, Francija in Kanada so od začetka leta 1937 cilji misli tistih, ki v domovini nimajo primernega zaslužka. Na to jih je zavedla nepremišljenost nekkih ljudi, zaradi katere se je raznesla neutemeljena vest, da potrebuje Perzija in Bouzela iz Jugoslavije 2000 delavcev, da se za Francijo spet zbira delavski transporti, in da je Kanada za naše izseljence spet odprta.

Vsem tistim, ki se mučijo in si delajo stroške, da bi dosegli možnost izselitve, in so se zato bodisi osebno, ustno ali pismeno obrnili po informacije na izseljenskega referenta kr. banske uprave, v pojasnilo:

1. Perzija je vzela samo okoli 100 odlično kvalificiranih zidarjev in tesarjev v delo. Vsak je potreboval za to 8000 Din. S tem je izseljevanje v Perzijo za zdaj končano.

2. V Francijo gredo običajno vsakoletni kmečki sezonski delavci iz Prekmurja, ki so tam že udomačeni, ali taki delavci, ki jim je kakšen znanec ali sorodnik preskrbel na Francoskem delovno pogodbo, potrjeno po delovnem ministru v Parizu. Brez take pogodbe ni moči dobiti ne potni list, ne vizum francoskega konzulata.

3. V Kanado gre lahko tista kmečka družina, ki pošlje poprej z dovoljenjem našega finančnega ministarstva tisoč dolarjev v Kanado, da se zanje kupi za ta denar kakšna kmetija (farma). Šele nato dobi iz Kanade priseljitveno dovoljenje.

Vse druge vesti so neresnične ali vsaj močno pretirane.

Vsakdo, kdor je morda plačal kakšnemu agentu ali posredovalcu v navedenih primerih kakršenkoli znesek, naj to naznani izseljenskemu referentu banske uprave v Ljubljani, da vzame odškodnino v zaščito in uvede kazenski postopek.

Dediči naj se javijo

Izseljenski nadzornik v Ljubljani sporoča:

V Zedinjenih državah Severne Amerike je umrl naš izseljenec Pešut Peter, baje iz Oblaja pri Glini. Zapustil je zavarovanje in korist svojega nečaka Stubiča Julija, imenovanega Stole. Ker prebivališče zadnjega oblastvom ni znano, ga tem potom pozivajo, naj se zgłosi pri izseljenskem komisariatu v Zagrebu, Palmotičeva 59 z listinami o svoji osebi in sorodstvu s pokojnim Pešutom. V Filadelfiji je 6. julija 1936 umrla Ana Antal, zapustivši imetje v vrednosti približno 5000 dolarjev. Pokojnica je imela baje sestro, ki se imenuje po možu Mihail Roška in je živala v Costa Castel Zombolyja, Torontal. Kdor ve za gospo Michael Roška, naj to sporoči izseljenskemu komisariatu, Zagreb, Palmotičeva 59.

Kazenska razprava na cesti

Ljubljana, 23. marca.

Na Zaloški cesti v bližini stare remize odnošeno vojaške bolnišnice je bilo večerj izredno živahno vrvenje. Okoli 9.30 je tja prišla sodna komisija, da je na licu mesta ugotovila situacijo neke večje neizgode. Prišli so tja kazenski sodnik-podporednik okrožnega sodišča g. Fran Gorečan, zapisknik Strehovec, odvetnik dr. Zupanc in drugi. Tam na vogalu, ko zavije z Zaloške ceste stranska pot na levo, so se ustavili prav pred časopisno desko »Slovenca«. Tu se je dne 7. decembra lani primerila nenavadna nesreča. Pot vodi k tvrdisi s kurivom Fran Jezeršek. Pred časopisno desko je takrat kritičen dan popoldne etal in bral časopis Pavle Stravnik. Z Zaloške ceste pa je hlapec Štepec zavil z dvovprežnim vozom, na katerem so bile naložene štiri tone premoga, v to stransko pot k tvrdisi Jezeršek. Obtožnica navaja, da je bil hlapec Štepec tako nepreviden, da so konji zavili tako blizu deske in je oje zadelo z vso silo zadaj v hrbet Pavla Stravnika. Pritisk je moral biti silovit, kajti po ugotovitvi zdravnikov so Stravniku počila rebra in jetra. Sam je šel nato še nekaj korakov naprej, pa se je nato zgrudil na kup snega. Pozneje 13. decembra lani je Stravnik umrl v javni bolnišnici. Hlapec Štepec je bil obtožen prestopa zoper javni promet v smislu § 205 k. z. Na prvi razpravi, ki se je vršila dne 11. t. m. je obtoženi Štepec odklanjal vsako krivdo, poudarjajoč, da je pokojni Stravnik sam zakrivil nesrečo, češ, da se ni nahajal na hodniku pred časopisno desko, marveč je stopil na cesto in takrat ga je zadelo oje voza. Nekatere priče, ki so bile očividci nesreče, so potrdile, da je Stravnik stal na hodniku pred časopisno desko, druge zopet so skušale razbremeniti obtoženca in so trdile, da je bil pokojni Stravnik na cesti, ne pa na hodniku. Prav značilen pa je bil zagovor obtoženca, da je Stravnik tam stal in oprezoval zaradi konkurence na korist tvrdisi Sušnik. Večrajša razprava na licu mesta je bila opoldne prekinjena in se bo nadaljevala dne 12. aprila ob 8.30 dopoldne, ko bo eta zaslišana še dva izvedenca in sicer sodni zdravnik dr. E. Suher in še kak strokovnjak-voznik. Pokojnega Stravnika družina zahteva in je prijavila sodišču svoje odškodninske zahtevke v višini 137.840 din.

in izletniki niso semkaj tako radi prihajali, tudi gospodarstvo se je po svoje razvijalo. Zato bo ta nova cesta dala tem krajem, osobito pa sv. Venčeslu na stopnjo, katero si želi že dolga leta. Ljudstvo je z velikim veseljem pozdravilo gradnjo ceste, posebno pa se je vesele vozniki, ki po dograjenem delu ceste že vozijo. Saj so na izboljšanje čakali že dolga leta.

Prvi vidni rezultati napredka so se že pokazali. Drugače pa bo še čez dve ali tri leta, ko bo vezala Oplotnico in Slov. Bistrico. Ves tovrstni promet, ki sedaj obstoja na progi Oplotnica—Slov. Konjice, bo namreč prešel na to cesto, posebno prevažanje lesa in kamena. Vozili bodo sicer nekaj časa več, pač pa bodo razen čez majhen hrib pred mestom vozili po ravnini. Ne bo jim treba mučiti živine in orodja čez dolgi hrib Sv. Barbare in plačevati priprege, ki znaša vsakokrat 10 Din. Podjetniki pa morajo plačevati takso prelaganja tovora v Poljčanah z ožkotirne na normalno železnico. Vsemu temu se bodo po dograditvi ceste izognili, ker bodo v Slov. Bistrici naložili na normalno. Edina slaba posledica bo zmanjšanje prometa na kolodvoru v Slov. Konjicah in Poljčanah, katera bosta s tem precej izgubila.

Kakor smo že prej poudarili, bo čez nekaj let nastopil za kraje med Slov. Bistrico in Oplotnico nov čas, čas gospodarskega dviga in napredka.

Vinski sejem v Ljutomeru

Zdelo se je, da bo letošnji vinski sejem slabše uspel kot prejšnja leta. Bil pa je prav tako dobro založen, pa tudi dobro obiskan kot prejšnja leta. Razstavljenih je bilo 144 vzorcev vina, največ iz ljutomerskega okoliša, nekaj prav dobrih vzorcev pa je bilo tudi iz štrigovskega in gornjeradganskega okoliša. Ocena vin je pokazala nepristransko sodbo o našem dobrem vinu in označila veliko vzorcev prav dobro.

Obiskali so razstavo tudi zastopniki naših oblasti in iz savske banovine. Iz Gradca je velik avtobus pripeljal goste in kupce, pa tudi drugih Avstrijcev je bilo lepo število. Domači kupci so pokupili mnogo vina, največ sortiranega.

Tuji kupci so zaznamovali vzorce, ki so jim ugajali in sklenili nekatere večje kupčije.

Splošna sodba je, da so vinski seji in razstave v Ljutomeru velikega pomena za razvoj našega vinarstva in kletarstva, ker poživljajo stik pridelovalca s kupci in vplivajo na bližnjo in daljno okolico poučno in gospodarsko.

Ljubljana in njeno gostinstvo

Ljubljana, 25. marca.

Predvčerajšnjim pop. je bilo v hotelu Metropol zborovanje Zdrženja gostinskih podjetij v Ljubljani. Vodil ga je g. Dolničar, ki je prevzel predsedstvo od g. Majcena, ki je bil med tem izvoljen za svetnika v Zbornico za TOI. Vsa poročila so bila sprejeta, soglasno, ravno tako tudi novi odbor, ki je sestavljen tako: predsednik Maks Dolničar, podpredsednik Franc Kramer; člani uprave: Banko Ignae in Kajfež Jakob, Maček Josip, Miklič Franc, Kolšek Franc, Zupančič Leopold, Brčić Ivan, Černe Jernej, Zupan Julij, Sušteršič Franc, Lončar Josip, Vospersnik Ulrik in Franc Černe.

Posnemamo nekaj podatkov poročila tajnika g. Bežeka:

Ljubljana ima 381 gostinskih podjetij.

Zdrženje gostinskih podjetij v Ljubljani šteje danes 333 članov. Od tega štejeva je 144 moških 187 ženskih članov ter 11 pravnih oseb. Vsi ti so imeli v preteklem poslovnem letu 381 gostinskih podjetij. Ta podjetja so bila razdeljena na sledeče vrste: 8 hotelov, 16 kavarn, 12 restavracij, 1 gostišče, 49 buffetov, 239 gostiln, 12 ljudskih kuhinj, 19 krčm, 4 mlekarne in 2 zdraviljaki

in 861 gostinskih uslužbencev.

Pri vseh gori imenovanih podjetjih je bilo z dnem 31. decembra 1936 zaposlenih 861 oseb, in sicer: 133 natakarjev, 205 natakaric, 12 kuharjev, 100 kuharic, 50 blagajničark, 4 gostilniške gospodinje, 32 točarjev, 11 vratarjev, 1 kuhinjski šef, 13 poslovođij, 32 sobaric, 6 kletarjev, 226 raznih drugih nameščenec, 29 vajencev in 7 vajenk. Kakor se iz tega vidi, so natakarice v veliki premoči nad natakarji, kuharice pa je skoraj kar 90 več kakor kuharjev. Tudi v ostalih skupinah prevladujejo ženske in je torej naše gostinstvo stroškovno tako rekoč v rokah žensk.

O olimpijskih igrah za l. 1940

Predpriprave, ki jih vršijo Japonci za olimpijske igre, ki se bodo vršile v letu 1940 v Tokiu, so že v polnem teku. Japonci hočejo na vsak način doseči Nemce, čeprav se zavedajo, da to ne bo lahko. Tako je pred nedavnim sklicali japonski prosvetni minister posebno konferenco in pozval vanjo vse najuglednejše predstavnike japonskega javnega življenja. Konferenca se je vršila pod geslom, da mora ves japonski narod sodelovati pri XII. olimpijskih igrah v Tokiu. Olimpijsko leto 1940 pade ravno v isti čas, kot proslava 2600 letnice japonskega kraljevstva. Japonci hočejo to združiti in pokazati ostalim narodom svoj način duševne in telesne vzgoje svoje mladine.

Konferenci je predsedoval japonski prosvetni minister. Prisostvovali pa so vsi višji uradniki ostalih ministrstev, trije člani mednarodnega olimpijskega odbora in vojni minister. Na tej konferenci so že razpravljali o večjih načrtih, ki jih hoče izvesti japonska vlada. Tako bodo Japonci gradili pet velikih športnih polj, kjer bo torišče za olimpijske igre v l. 1940. Tokio je sedaj šest milijonsko mesto in mu dosedanje velike športne naprave nič več ne zadostujejo. Zato bodo pa teh pet športnih polj razdelili med posamezne okraje Tokia in na ta način zadostili vsem potrebam po športnih prostorih, ki jih danes zahteva telesna vzgoja.

Prosta karta za Tokio

Nemška občina Eisenberg v Saarskem področju nam kaže lep primer, kako skuša med svojimi meščani pospešiti šport. Takojšnji župan dr. Ludwig je namreč v imenu občine osnoval denarno ustanovo, ki je tako velika, da bo izbrance lahko potoval na olimpijske igre l. 1940 v Tokio. Ustanova je namenjena najboljšemu telovadcu in športniku cele občine. To ocenjevanje najboljšega športnika pa ne bo obstajalo samo v višinskem rezultatu v posameznih panogah, ampak bo izbran oni, ki bo na vseh področjih telesnih vaj zmogel največ pokazati. Poleg tega telesnega uspeha pa bo moral pokazati, da to nagrado zasluži tudi s svojim znanjem in svojim celotnim življenjem.

Od tu in tam

Zagreški univerzitetni profesorji izpodbijajo predlog prosvetnega ministra in amandman, s katerim se določa, da bo odslej mogel prosvetni minister upokojiti vseučiliške profesorja, če dopolni 35 let službe ali pa doseže starost 65 let. V nasprotju z ministrom trdijo, da tako visoka starost še ne pomeni opešanja, temveč, da so prav v zrelejših letih profesorji napisali svoja najboljša dela. Če pa se zgodi, da kdo izmed profesorjev res opeša in postane za svoje delo nesposoben, pa zanj že itak obstoja zakon, po katerem lahko seže prosvetni minister. Profesorji vidijo v tem kršenju avtonomije vseučiliš in obenem omejitve svobode znanosti. Prav tako se protivijo novi kategorizaciji na novo postavljenih izrednih in rednih profesorjev, ki bodo odslej začeli vsi z eno plačilno stopnjo nižje. Če se profesor bori za svoj obstanek, pač ne bo mogel vseh svojih sil posvečati znanosti. Podobno so svoje stališče opredelili tudi že belgrajski profesorji.

Srečo in nesrečo je imel zagrebški vlomilec Jurij Jarček. Srečo takrat, ko so ga prijeli pri vromu, pa se je znal tako izgovoriti, da je pač našel vrata tistega lokala odprta in je le stopil notri. Sodišče ga je oprostil kljub temu, da so ga imeli zaznamovanega kot velikega prijatelja vsega, kar ni bilo njegovo. Komaj pa so ga spet spustili na svobodo, se je že vihotalil v neko stanovanje. Imel pa je nesrečo, kajti lastnik je prišel domov in tatul zalotil. Vlomilec je bil šibkejši in je v borbi z njim podlegel, zraven pa si še zlomil roko. Tako se je pa spet znašel za zamreženimi okni.

Za jugoslovansko mornarico je bilo preteklo leto dobro leto. Naša trgovinska mornarica je imela lani 370.300 brutto register ton ter 172 edinic. Po kategorijah se te edince dele: za dolgo in svobodno plovo 69, za veliko obalno plovo 19, a 84 edinic odpade na kratko obalno plovo. Najbolj aktivne so bile edince, ki so vozile izven našega morja in izven Sredozemskega. Tudi potniški promet se je močno dvignil.

Stavka delavcev v tekstilni tovarni Tivar se je večerj končala v sporazumu z zastopniki delavstva. Obveljal je odlok tovarne, da se ne vrnejo na delo delavci, ki jim je tovarna že pred dnevi odpovedala. Teh delavcev je 148. Delavski zastopniki so priznali, da tovarna zaradi svoje reorganizacije mora odpuštili delavstvo, in sicer kar 180 ljudi. Odpušeni pa bodo nevalificirani delavci in na novo sprejeti. Pri nekaterih se bo skrajšal tudi delovni čas. Vsega skupaj pa bo še vedno ostalo na delu 1500 delavcev. Tovarna se je tudi obvezala, da bo ob prvi priliki sprejela spet na delo tiste, ki jih je sedaj odpušila.

Ilija Mijatović in njegovi prijatelji iz Johova pri Sisku so pili in se veselili. Zvečer pa so se prav tako veselili in razpoloženi vračali domov. Spotoma so tudi pili. Kar naenkrat pa sta izza neke hiše padla dva strela, ki sta zadela Ilijo v trebuh in prsa. Težko ranjenega so prepeljali v bolnišnico, vendar zanj najbrž ne bo rešitve. Napadalca pa še niso našli.

Več silosov za žito bodo zgradili v Vojvodini. V ta namen je določenih že 60 milijonov dinarjev. Vsi večji kraji se potegujejo za nove silose. Zgradili jih pa bodo le štiri ali pet.

Tekstilno šolo hočejo na vsak način Hrvatje. Namestili bi jo v Dugi Resi, kjer je središče hrvatske tekstilne industrije. Takojšnje tovarne so med največjimi v državi, vendar strokovne šole, ki bi vzgajala domače ljudi za mojstre, nimajo. Pač pa sta v Jugoslaviji dve taki šoli, namreč v Kranju in v Leskovcu v Srbiji. Že iz razloga, da bi domači ljudje zavzeli vsa tista mesta, na katerih se v tekstilnih tovarnah tuji kar drenjajo, je akcija zdrava.

V Novem selu pri Čakovcu se je odigrala strahovita rodbinska tragedija. Brezposelni delavec Aleksander Novak se je odločil končati življenje sebi in svoji ženi. Dobro leto je bil poročen, vendar je morala ta čas njegova žena pretrpeti le in samo najhuje. Pred dvema dnevoma je napisal oproštilna pisma, v katerih je napisal, da bo ubil ženo in nato še sebe. Nato je poklical ženo Kato in ji vsa pisma prebral. Povedal ji je, da jo bo ubil in ji ukazal, da se je morala vleči v posteljo. Za trenutek pa je Novak stopil ven, kar pa je izrabila Kato in skozi okno skočila ter zbežala k sosedom in se skrila v seno. Mož je nato s kolesom iskal ženo, vendar je ni našel. Nato je šel in se obesil. Ko so zjutraj našli njegova pisma, so iskali ženo. Našli so jo pa zdravo pri njenih starših.

Na dosmrtno ječo je osižeško sodišče obsodilo tri člane tolpe roparjev in tolovajev cigánov, ki so gospodarili v čazmanskem okraju. Ostali pa so dobili od 15 do dvajset let. Državni tožilec pa se je pritožil proti preizko odmerjenim kaznim.

Vlomilca, ki se je trinajst let skrival pod tujim imenom in mešal štrane policiji, so večerj prijeli v Zagrebu. Policaj je namreč prijel dva sumljivca, pa sta bila po imenih oba šele privrkat na policiji. Le obraz enega se jim je zdel že znan. Ko pa so natančno pregledali kartoteko slik vseh zaznamovancev, so pa ugotovili, da imajo ptička v rokah, ki je vlomil nič manj kakor 21-krat, pa ga nikdar niso mogli prijati. Spretno se je znal skrivati pod tujim imenom.

Z Dunaja v Kamnik prihaja pošta po 22 letih

Dostikrat čitamo o čudnih potih različnih poštnih pošilk, ki jih oni, kateremu so namenjene, dobi v roke šele po preteku dolgih let. Kaj je pravi vzrok temu, najbrž ne bo prav težko ugotoviti. Ni čudno res, če se pri tolikšnem poštnem prometu kakšna dopisnica le kje založi, tako da jo znova odkrijejo šele potem, ko je pošiljatelj že davno pozabil nanjo in bi pozabil tudi naslovilene, če bi jo pravčasno dobil, kakor mu je bila namenjena. Takšne dopisnice imajo potem, ko jih zopet najdejo, samo še neke vrste starinsko vrednost.

Prav pogosto prihajajo šele sedaj po pošti vojaške dopisnice, ki so jih pisali vojaki iz svetovne vojne. Če so te dopisnice v tedanjih nemirnih časih le kje založile, ni čudno. Mnogo bolj pa je nerazumljivo, kako je mogla priti na pravi naslov šele sedaj neka dopisnica — in sicer v Kamnik. Na kamniško pošto je dospela 20. marca letos. Napisana je bila na Dunaju in sicer že leta 1915. Naslovljena je na neko bišjo ugledno tvrdko, ki je že davno več ni. Morda je tudi to vzrok, da ni prišla prej v prave roke. Mogoče je tudi, da je videla precej sveta...

Naročajte Slovenski dom!

Zakaj se ptiči selijo

Čeprav je vsem znano, da nekateri ptiči ne ostanejo vedno na enem kraju in da se celo vsako leto, ko prihaja jesen, selijo drugam, v toplejše kraje — kakor pravimo — vendar je ostalo še skoraj nerešeno vprašanje, kaj žene te ptice na jug, še bolj pa, čemu se ptiči vrnejo zopet nazaj. Splošno prevladuje mnenje, da se ptiči selijo zato, ker jim na jesen več ne ugaja pri nas hladno vreme, še manj pa pozimi. Če bi bilo to res, ni čudno, če kdo ne razume tega, zakaj se sploh potem vrnejo iz toplejših krajev nazaj. V južnih, toplejših krajih jim vendar ne preti nevarnost, da bi jim zmanjkalo hrane, kakor se to dogaja pri nas pozimi. Kaj je torej vzrok, da se kljub temu vrnejo?

Ne strah pred zimo...

Ni še tako dolgo, ko na to vprašanje niti učenjaki, ki se dosti pečajo s takimi pojavi, niso znali odgovoriti tako, da bi bilo vsaj nekaj verjetnosti, da so njihove razlage pravilne. Prevladovalo je pač naziranje, da ptiči jeseni odhajajo drugam zato, ker čutijo nek strah pred zimo. Čisto nerazumljivo se jim je tedaj zdelo dejstvo, da se odpravljajo ptice na jug včasih še skoraj v poznem poletju, ali pa vsaj v zgodnji jeseni, ko še daleč ni nikakih izgledov, da bodo nastopile kakšne večje vremenske izmenjave. Že tedaj so lahko ljudje opazili, da je odhod in zopetna vrnitev ptic selivk popolnoma neodvisna od vremenskih sprememb. Nemški ptičje-slovec Brehm je ugotovil, da se n. pr. ptiči hudourniki odpravijo vsako leto na jug točno 1. avgusta in da se zopet točno 1. maja vrnejo. Štorklje odidejo iz vzhodne Nemčije med 18. in 20. avgustom. Ravno ta točnost, s katero sta označena odhod in povratek, vzbuja slutnjo, da selitve ptičev ne povzročajo zunanje vremenske spremembe, pač pa nekaj drugega, nekaj, kar ima svoj izvor v ptičji naravi sami.

Ameriški učenjaki, ki so jim ptiči posebno pri srcu, so skušali poiskati to lastnost, ta vzrok, ki žene ptice na večno selitev. Čeprav niso sami prišli do nikakršnih točnih ugotovitev, vendar so vsaj drugim pokazali pot, ki bi morda le prinesla pravo razlago za ta, na videz tako zelo razumljiv pojav. Ta nagon po selitvi so si od tedaj naprej skušali učenjaki razlagati v zvezi s snovmi, ki jih izločajo ptičje žleze.

Skubljenje v zvezi s selitvijo

Po najnovejših ugotovitvah je selitev ptičev v tesni zvezi s dvema drugima pojavoma — s skubljenjem in razmnoževanjem. To sta — bi lahko rekli — dva pojavi, ki sta utemeljena v ptičjem notranjem nagonu. Tudi ta dva pojavi si sledita v nekem redu, v točnem razdobju drug od drugega in sta po novejših ugotovitvah prav v tesni zvezi s selitvijo, vsaj kolikor se ponavljata neposredno pred ali po selitvi. Večina ptičev začne ruvati svoje perje ravno v jeseni. Nekateri pa se skubijo tudi spomladi in sicer ptice selivke tik predno se odpravijo na pot v svoja severna bivališča. Navadno je to skubljenje ob selitvi že končano, ali pa se je ravno pričelo. Istočasno s tem se pa začne razvijati tudi spolni organi. Kako je to drugo z drugim v zvezi, kaže že dejstvo, da se ptiči zelo neradi selijo, ali pa se sploh ne selijo, če niso dovolj zreli za ploditev. Enoletne štorklje in prodniki (ptiči,

ki žive po brežnemrodu) se po svoji vrnitvi sploh ne parijo. Če so takrat, ko so se na jugu začele zbirati za vrnitev njihove trupe, iz kateregakoli vzroka zamudili, da bi obenem z drugimi skupno poleteli na sever, tavajo zmešano sem in tja, se preselijo le postopoma, ali pa kar ostanejo tam, kjer so. Nešteto mladih štorkelj je še maja meseca v Egiptu in Palestini, dočim so se druge že v aprilu preselile v svoja severna bivališča. Mladi prodniki pa se sploh ne vrnejo, če jih ne potegne s seboj večja tropa teh ptičev.

Nagon po selitvi je torej na eni strani odvisen od razvoja plodnostnih žlez, na drugi strani pa od skubljenja. Vzrok za prvo in drugo je v pojavi, pri katerih se izpreminja snov in ki jih nekako regulirajo izločevalne žleze in organi, ki uravnava rast različnih udov.

Rast perja se lahko pospeši

Zanimiv je tudi poizkus, ki so ga napravili z golobi-poštariji. Populili so jim perje iz perutnic, nato pa so jim dajali hrano, v katero so primešali snov, kakršna je v žlezah in ki daje gradivo za ptičje perje. Peresa so kaj hitro zrastle, mnogo hitreje, kakor sicer, če niso pridajali hrani te snovi. Oni ptiči, ki jim na umeten način odstranijo te tvorne žleze, se sploh več ne skubijo. Če pa je v žlezah te tvorne snovi v izobilju, vsaj več kot navadno, se začno ptiči skubiti že predčasno.

Po temeljitih in kar najbolj vestnih raziskavanjih je sedaj Kitchler ugotovil neoporečno zvezo med skubljenjem, tvornimi in oplojevalnimi žlezami ter samo selitvijo ptičev. Preiskal je pri različnih pticah in v različnih letnih časih te ptičje žleze ter spoznal v tem oziru veliko različnost, zaradi katere je sklepal tudi na njihovo različno funkcijo v različnih časih. Dognal je, da si v enem letu lepo slede druga za drugo tri razvojne dobe. To so: doba, ko se začne tvoriti v žlezah gradilna snov, za njo pride čas, ko se ta snov kopiči do gotove meje, nato pa nastopi njena uporaba, bodisi za okrepitev telesa in za tvorbo varovalnih delov (perje) ali pa za oplojevanje. Poleti in pozimi se ta snov v žlezah skoraj zgolj samo kopiči, le v manjši meri jo dobiva vase organizem. Glavna uporaba te snovi pa odpade na pomlad in jesen, torej v dobo, ko se ptiči skubijo in selijo. Tedaj je ptičje telo naravnost preplavljeno s to snovjo. Obe omenjeni vrsti žlez — žleze, ki izločajo snov za telesno graditev, in druge, ki hranijo plod — opravljata svoj posel v nekem medsebojnem razmerju. Kopičenje plodnih snovi je tisto, kar žene n. pr. spomlad ptice iz južnih krajev nazaj na sever, k nam. Ti se torej tudi ne vračajo k nam zaradi navezanosti na naše kraje, pač pa zato, da se tu »ženijo«.

„Injekcije“ in obsevanje

Na otoku Helgolandu so napravili tudi tale zanimiv poizkus, ki v celoti potrjuje gornje trditve. Tam so v jeseni ob času selitve ujeli nekaj rdečerepk. Hitro so se privadile na novo bivališče, bile so živahne, rade so zobale hrano, ki so jo dobile, sploh dobro so se počutile na tem kraju. Toda nečesa niso mogle prikriti: kakor vse ptice, kadar se selijo, tako so tudi te bile zelo nemirne, kakor

Prizor s pariških pouličnih bojov med policijo in komunisti. Policisti podirajo barikade komunistov.

da bi hotele nadaljevati prekinjeno potovanje. Tedaj so jim vbrizgali v prsne mišice nekaj soka iz žlez, ki so ga dobili od samih ptic, ki so dobili te vrste injekcije, so se kar naenkrat pomirili in so pozabili na potovanje. Ko pa so nekaterim ponovno vbrizgali ta sok, t. j. ko so bile spolne žleze naravnost prenapolnjene, se je ptičev zopet polotil

Hunter, mož, ki hodi po berglah, pa je vendar eden najboljših veslačev pri vsakoletnem tekmovanju Cambridge: Oxford.

nemir. Naenkrat je bilo z njimi ravno tako, kakor vsako pomlad prej, ko so bile proste. Nekaj so jih pri teh poizkusih tudi zares izpustili, da bi se prepričali o tem, kaj bodo napravile. Takoj se je začela njihova selitev, toda, nazaj proti severu, odkoder so prišle, nevarnostim zime nasproti.

Prav do enakih uspehov, kakor s temi »injekcijami«, so prišli tudi z obsevanjem ptičev. Svetloba pospešuje rast, ker v tem primeru žleze mnogo hitreje funkcionirajo. Zato se je tudi pri teh poizkusih dogodilo, da so jo ptiči, ki so jih delj časa obsevali z umetno svetlobo, popihali kar nazaj, odkoder so prišli, ne pa tja, kamor so bili prej namenjeni. Zaradi strahu pred to nenavadno svetlobo menda le niso tega storili.

Po 250 Din za udeležbo pri pogrebu

Udeležba pri pogrebi je največkrat tudi mero, kako je bil ta ali oni pokojnik zaslužen, koliko je imel prijateljev in kako ga bodo eni ali drugi težko ali lahko pogrešali. S kakšnimi občutki pa hodijo ljudje za pogrebi, o tem je težko govoriti, ker je pač tu govor o pogrebi. Skoraj vselej gre po tej pokojnikovi zadnji poti tudi kdo,

ki pravijo o njem, da mora iti in ki tudi gre, ker da se vendar spodobi. Naj že bo tako ali drugače, znano je le, da so pogrebi za premožnejšimi ljudmi boljše obiskani in veličastnejši, vsaj na zunaj, kakor pa za navadnimi, manj znanimi osebnostmi. Zato se včasih ljudem kar malo čudno zdi, če gre za pogrebom kakega reveža nenavadno mnogo pogrebcev, prav kakor, da bi se to ne spodobilo, ker da je bil pokojnik čisto navaden, čeprav pošten človek!

Nekaj podobnega, čeprav v drugem oziru svojevrstnega, se je pred dnevi zgodilo tudi v Londonu. Saj menda nihče ne misli, da je to mesto v tem kakšna izjema. Pokopavali so nekoga tovarniškega delavca. Pokojnik ni bil dosti znan, ker tudi ni preveč maral za družbo. Le sem pa tja je šel kdaj na neko londonsko kegljšče, kjer je zase dobil dosti zabave in razvedrila. Ker je bil tako neznan in neznaten človek, se londonsko meščanstvo kar ni moglo načuditi, zakaj gre za njegovim pogrebom toliko ljudi. Bilo jih je nad dva tisoč. Ljudje so kar po dvakrat in še večkrat sprasovali, kdo je umrl. Pa se je zdelo, kakor da še niso zadovoljni z odgovorom... Zdelo se je to ljudem prava uganka.

Ta uganka pa je bila pravilno rešena šele tedaj, ko se je zvedelo za pokojnikovo oporoko. Pokojnik je zapustil okoli 275.000 dinarjev denarja. V oporoki pa je določil, da se mora od tega njegovega prihranjenega denarja izplačati vsakemu, kdor se udeleži njegovega pogreba, po en funt, t. j. okoli 250 Din. Ta pokojnikova želja pa ni bila izražena samo v oporoki, pač pa jo je razodel že prej svojim prijateljem. Ko so ti sedaj zvedeli, da je omenjeni tovarniški delavec umrl, so se nekateri kar s celo svojo družino zbrali ob pokojnikovi krsti in šli za pogrebom prav do groba. Nihče ni hotel zamuditi te izredne prilike. Bogve, česa je bilo več: ali ljubezni in spoštovanja do umrlega delavca, ali pa pohlepa po njegovem težko prihranjenem denarju? Zanimivo bi bilo tudi vedeti, če niso morda prišli po ta denar tudi drugi, ki niso niti šli za pogrebom. Saj ob krsti menda nihče ni popisoval pogrebcev!

Programi Radio Ljubljana

Cetrtek, 25. marca: 9.30. poročila, spored — 9.15. Plošče — 9.45. Verski govor (g. prior Valerian Učak) 10. Orgelski koncert (g. Blaž Arnič) — 10.45. Berlioz: Fantastična simfonija (plošče) — 11.30. Otroška ura: Velikonočne zgodbe in pesmi (g. Vinko Bitenc) — 12. Radijski orkester — 13.30. vreme, poročila, spored, obvestila — 13.15. Radijski orkester — 16. Pomlad v vrtni: Tulipani in narcisi (g. Jože Kregar) — 17. O. pa. koncert Akademikega pevskega kvinteta — 17.00. Radijski orkester — 17.30. Simfonični koncert. Sodelujeta ga. Franja Bernot-Golobova in Radijski orkester — 19.30. vreme, poročila, spored, obvestila — 19.30. Nac. ura: Skopje kot kulturno in vzgojno središče (dr. M. Pavlov) — 19.50. Harfa solo (plošče) — 20. Trpljenje Gospodovo. — Po besedilu koroškega kmetu poeta Andreja Drabosnjaka (1768—1825) iz leta 1818 za radio priredil in vedl prof. Niko Kuret. — Izvajajo člani rad. igr. družine, vmes plošče. — 21. J. Ibert: Pristajanja, suita v 3 delih (konc. ork. Stravinskij, plošče) — 21.15. Prenos koncerta Gregorja Richardja iz cerkve sv. Cirila in Metoda — 22.30. vreme, poročila, spored — 22.15. Citraški koncert (g. E. Mezgitli).

Drugi programi

Cetrtek, 25. marca: Belgrad: 20. Simfonični koncert — Zagreb: 20. Cerkevni koncert — Dunaj: 19.45. Plošče — 21.10. Igra — 22.20. Schubertova komorna glasba — 23. Verdijev rekviem — Trst-Milan: 17.15. Vokalni koncert — 21. Varsava — 22.15 — Rim-Bari: 21. Pasijon sv. Mateja — 22.30. Koralni koncert — Praga: — 20. Dramatska pesnitev: Faust — Varsava: 19.30. Grška glasba — 20.13. Simfonični koncert — 22.30. Zbor — 23. Bachove skladbe — Königsberg-Hamburg: 20.10. Himne — Köln: 20.10. Komorni orkester — Frankfurt: 20.10. Wagnerjev koncert — 21. Chopinove skladbe

Najrodovitnejši kos angleške zemlje ob zadnjih povodnjih.

J. Jurca: Beg čez Azijo

27

Ko sem Vincu povedal, kaj sem zvedel v Omsku, ga je moja novica vidno — potrla. Zdaj šele sem zvedel, da bo Vinc ostal v Sibiriji in da se bo v kratkem poročil. Doma v Sloveniji nima nikogar več in čemu naj bi se potem vračal? Jaz sem hitro prodal, česar nisem mogel vzeti s seboj, nakar sem se prisrčno poslovil od vseh šumajevih. Slovo je bilo kratko, ker ni pač nihče verjel, da nas bodo boljševiki pustili domov. Nastazija in Frosinja sta me počakali zunaj pred hišo. Solze so jima zaigrale v očeh, ko sem jima podal roko.

Z ujetniškim transportom proti domovini. — Vlaki z izseljenci iz Evropske Rusije. — V Petrogradu, kjer so nas hoteli pridržati. — Preiskava na ruski meji. — V št. Ilju na jugoslovanskih tleh. — Še zadnja vožnja proti Vrhniku.

V Omsku smo se v taborišču vsi veselili, da se vendar enkrat rešimo te mrzle Sibirije. Dne 9. maja se je naš transport, ki je štel nad 1000 ujetnikov — med njimi so bili mnogi z ženami in otroki — odpravil v živinskih vagonih proti Čeljabinsku.

Poleg Franceta Groma so bili z menoj še nekateri Slovenci, kakor Košir, Rak in Mežnar. Ti reveži so ves čas svojega ujetništva delali pri kmetih za denar in so nazadnje ostali brez denarja in brez živežal. Jaz sem jim večkrat dal suhari iz vreče. Iz hvaležnosti so mi obljubili, da mi bodo ob preseadanju nosili prtljago in da bodo tudi rekli, če bi boljševiki hoteli meni kaj vzeti, da je živež od nas vseh skupaj.

Med dolgotrajno vožnjo so mojo pozornost vzbujali vlaki z izseljenci, ki so se iz Evropske Rusije, kjer je primanjkovalo kruha, selili s svojimi družinami v Sibirijo. Teh bednikov je gotovo mnogo pomrlo od lakote. Promet po železnici se namreč radi razdejanj po belih ni mogli vršiti v redu. Na vseh večjih postajah smo lahko opazili stati

tak vlak na mrtvem tiru brez lokomotive! Tak vlak je mogoče čakal cel mesec, preden je dobil lokomotivo na razpolago. Ves ta čas so izseljenci nečloveško stradali, ker se je na postajah dobila le voda in še ta na zelo redkih. Ko so se končno po tolikih mukah pripeljali v Sibirijo, se jim je neradno pripetilo, da so si kupili za denar, ki so ga prejeli za domačijo, komaj par škatlic žganc.

V Moskvi smo počivali dva dni in se nato odpeljali v Petrograd, kjer so nam povedali, da nas bodo pridržali za teden dni. Nastanili so nas v neki vojašnici, pred katero je stala cela vrsta starinskih topov. Gibali smo se popolnoma svobodno. Jaz sem se vsak dan odpravil v mesto. Ogledoval sem si velikanske železne mostove, ki so se odpirali na dvoje kakor vrata, kadar so se pripeljele ladje. Opazoval sem vrvenje ljudi, ki so tukaj govorili neznano in prikupno, da bi jih venomer poslušal, zlasti ženske. Vendar me je močno odbijalo od njih to, da so bile vse silno šminkane in napudrane.

Radovednost me je gnala tudi na živalski vrt pokojnega carja. Izmed vseh mogočih zveri sem si najbolj zapomnil velikanskega slona, ki je zelo dobro spoznal na denar. Vsakega, ki je šel mimo, je poprosil denarja in je vsak novič sproti oddal svojemu čuvaju. Ako je bil novič majhne vrednosti, ga je darovalcu vrnil nazaj!

Zanimala me je tudi carska palača, zdaj rdeče preslikana. Spremenjena je bilo v »muzej grozovitosti«, ki je bil poln fotografij umorov, ki so jih imeli na vesti Kolčakovci, Wranglovi in še drugi, ki so se borili proti boljševikom. Vsak umor je bil natančno popisani in podprt z dokaznim materialom. Ogledal sem si samo eno sobo, ker sem groze že sam dovolj užil.

Čez teden dni so naš transport odpravili naprej proti Estoniji. Preden smo prestopili mejo, so vlak ustavili, pognali nas iz vagonov in nam pokazali urad. Kamor moramo drug za drugim. Tisti, ki so se vračali, so nas opozorili: »Srebrni in zlat denar pobirajo! Imel sem le par rubljev srebra, vendar sem si mislil, škoda ga je! Napravil sem se, kot da grem na stran in sem spustil možniček z

denarjem pri bližnjem drevesu na tla, tako da ni nobeden videl. Ko sem se vračal z vizite, sem ga pa skočil iskat.

Medtem ko so nas v uradu preiskovali, je druga komisija pregledovala vse vagonce, ako bi v njih kaj našla. Nekaterim, ki niso pričakovali te nenadne vizitacije, so mnogi pobrali. Pustili so jim le papirnati denar, ki itak ni bil nič vreden. Ko so nas na ta način temeljito obrali, smo smeli zopet v vagonce, nakar smo zapustili Rusijo najbrž za vselej. Oj Rusija, kako si velika! Sem nehoti vzkljnil sam pri sebi. Kdor te samo po zemljevidu sodi, ta ne ve! Le kdor se vozi skoz tvoje nepregledne stepe, občuti tvojo neizmerno moč!

Skozi Estonijo, kjer smo se mogli na vseh postajah prepričati, da Estonci niso v posebno prijateljskih stikih z Rusi, smo se kaj hitro vozili. V Narvi smo stopili iz vlaka in odšli na parnik, ki nas je ponesel preko Baltijskega morja v Stettin. Vozeč se nato po železnici skozi Nemčijo v osebnih vagonih, smo lahko opazili, da je tukaj vse drugačen red kot v Rusiji. Dne 21. junija smo se že vozili preko meje in dospeli v nekakj tako močno Avstrijo. Dva dni pozneje smo bili že v Gradcu, kjer so nas zopet naložili v živinske vagonce in nas prepeljali v našo novo državo Jugoslavijo.

Na meji pri št. Ilju so nas naši financarji in orožniki bolj hladno sprejeli. Ko smo izstopili v Mariboru, nas je čakalo še večje presenečenje. Obstopili so nas policisti in orožniki z nasajenimi bajonetmi, kot bi se pripeljali sami zločinci, in so nas gnali v barake. Tam so nas revizirali in so nam premetali vse naše strgane cunje. Kaj so neki iskali? Ako bi bili komunisti, se pač ne bi vrnili v domovino, temveč bi ostali v Rusiji! O vsakem posebej so tudi hoteli vedeti, kje vse je živel in kaj je delal. Nato so nas zaprli in šele, ko so nas čez več dni zdravniško preiskali, so nas pustili vsakega na svoj dom.

S Francetom Gromom sva napravila že zadnjo vožnjo proti Vrhniku. Precej veselja sem užil že na ljubljanski postaji, kjer sem zagledal prvega Vrhničana Mihaela Tomšiča, posestnika in tovar-

narja. Pozdravil sem ga, vendar me ni poznal. Ko sem mu povedal, kdo da sem, se ni mogel načuditi, da govorim po sedmih letih še vedno tako po vrhniško.

Pripeljal sem se na Vrhniko. Kar verjeti nisem mogel, da so se mi moje sanje vendarle uresničile. Potrkal sem na okno, za katerim so svojčas spali oče in mati. Oglasili so se oče in poklicali mater, naj gre do odpirat, ker je nekdo prišel. Kako mi je utripalo srce! Ali je res, da pridejo mati? Slaboten glas se je oglasil za vrati: »Kdo je?« »Jaz sem, mati, vaš Janez!« Uboga mati so mi osupli odprli. »Janez? Je nisi!« Podal sem jim roko. Spustili so se v jok. Stopil sem v hišo. Oče so skočili iz postelje, čeprav so bili bolni: »Janez!« Stisnili so me k sebi in me poljubili, prvič, odkar so minula otroška leta! Tudi brat in sestra sta planila k meni in se me oklenila.

Trenutku, ko sem se po tolikih doživljajih vrnil iz ujetništva na svoj rojstni dom, ne bom pač nikdar pozabil. Pozno v noč smo bdele in jaz sem jim ves srečen na kratko razložil, kako se mi je godilo v vojni in pozneje v Perziji in Rusiji.

K O N E C.

Naš novi listek

Jutri začnemo v našem listu objavljati

nov napet roman

Jetniki

„Hudičevih otokov“

Je to zgodba po nedolžnem obsojenega ameriškega zdravnika, ki je bil zato, ker je obvezal nepoznanega ranjenca — morilec ameriškega predsednika Abrahama Lincolna, prepeljan v ječo na samotnem ameriskem otoku, odkoder je vodila pot samo še v — smrt.